Bijlage 4a

Aan: **DB en AB**

Van: **Mariëlle Glasbergen**
Onderwerp: **Implementatieplan 'Inrichting module Toezicht sociaal domein'**
Datum: **03-09-2026 en 10-09-2026**

Besluit DB:
1. Kennis te nemen van het projectplan voor de implementatie van de module Toezicht sociaal domein.
2. Het projectplan ter kennisname aan het AB voor te leggen.

Concept-besluit AB:
1. Kennis te nemen van het projectplan voor de implementatie van de module Toezicht sociaal domein.
2. De colleges te verzoeken een besluit te nemen deel te nemen aan de module Toezicht sociaal domein binnen de MGR SDCG.

Inleiding
Binnen de regio wordt voor ruim 485.000 inwoners ondersteuning en jeugdhulp ingekocht op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) en de Jeugdwet. De jaarlijkse uitgaven hiervoor bedragen circa € 300 miljoen. Landelijk onderzoek laat zien dat naar schatting tussen de 3% en 10% van de zorguitgaven verloren gaat door zorgfraude door malafide aanbieders. Voor de regio Centraal Gelderland betekent dit dat jaarlijks naar schatting tussen de € 9 miljoen en € 30 miljoen onrechtmatig kan wegvloeien. Deze middelen zijn bedoeld voor de ondersteuning en zorg aan inwoners die daarop zijn aangewezen, maar komen door frauduleus handelen ten onrechte terecht bij malafide zorgaanbieders of worden anderszins onrechtmatig besteed. Hierdoor zijn minder middelen beschikbaar voor inwoners die daadwerkelijk zijn aangewezen op passende zorg en ondersteuning.

De gemeenten in de regio Centraal Gelderland hebben de gezamenlijke ambitie om ervoor te zorgen dat zorggelden doelmatig en rechtmatig worden besteed, kwalitatief goede zorg wordt geleverd en de meest kwetsbare inwoners worden beschermd tegen misbruik en oneigenlijk gebruik van zorgvoorzieningen. Binnen deze omvangrijke maatschappelijke en financiële opgave zijn gemeenten verantwoordelijk voor het bieden van passende zorg en ondersteuning aan inwoners die hier op grond van de Wmo 2015 en de Jeugdwet recht op hebben.

De praktijk laat zien dat de inzet op rechtmatigheidstoezicht aantoonbaar resultaat oplevert. Zo zijn in gemeente Arnhem inmiddels succesvolle resultaten behaald. Op basis van uitgevoerde rechtmatigheidsonderzoeken is in de afgelopen jaren voor een totaalbedrag van € 2.923.539,- aan vorderingen vastgesteld, waarvan inmiddels € 1.455.369,- daadwerkelijk is geïnd. Deze resultaten onderstrepen de maatschappelijke en financiële meerwaarde van het uitvoeren van rechtmatigheidstoezicht en illustreren het potentieel van een regionale, structurele aanpak.

Ter ondersteuning van de verdere regionalisering heeft het RPO Zorg in september 2023 het regionaal Toezicht- en handhavingskader Wmo 2015 en Jeugdwet en het Algemeen controleplan Wmo 2015 en

Jeugdwet vastgesteld. Hiermee is een gezamenlijk beleidsmatig kader gecreëerd voor een uniforme uitvoering van toezicht en handhaving binnen de regio.

Als vervolgstap hebben de deelnemende gemeenten in juli 2025 de MGR SDCG opdracht gegeven een plan van aanpak op te stellen voor de implementatie van de regionale uitvoering van het rechtmatigheidstoezicht voor 10 gemeenten. Daarbij is als uitgangspunt vastgesteld dat het rechtmatigheidstoezicht Wmo en Jeugdwet regionaal wordt ondergebracht bij de MGR SDCG en dat de toezichthouders organisatorisch worden gepositioneerd en duurzaam worden geborgd binnen de MGR SDCG.

Voorliggend projectplan beschrijft de wijze waarop deze regionale uitvoering wordt ingericht, welke organisatorische en bestuurlijke stappen daarvoor noodzakelijk zijn en hoe de implementatie voor de tien deelnemende gemeenten zorgvuldig wordt gerealiseerd.

Huidige situatie

Het rechtmatigheidstoezicht op grond van de Wmo 2015 en de Jeugdwet wordt momenteel door gemeenten verschillend uitgevoerd. Hierdoor verschillen de inrichting, capaciteit, werkwijzen en prioriteiten per gemeente. De beschikbare specialistische kennis en expertise zijn versnipperd georganiseerd en gemeenten zijn voor de uitvoering veelal afhankelijk van beperkte lokale capaciteit.

Hoewel meerdere gemeenten het rechtmatigheidstoezicht inmiddels hebben ingericht en uitvoeren (Arnhem, Overbetuwe, Renkum, Zevenaar), bevindt de invulling van het toezicht zich bij andere gemeenten nog in een opbouwfase of is deze slechts beperkt operationeel (Lingewaard, Duiven, Westervoort) en wordt door een aantal gemeenten nog geen of zeer beperkt toezicht uitgevoerd (Wageningen, Doesburg, Rheden, Rozendaal),. Hierdoor bestaan er binnen de regio verschillen in de mate waarin uitvoering wordt gegeven aan het rechtmatigheidstoezicht.

Deze huidige situatie leidt tot een relatief hoge administratieve belasting voor zorgaanbieders. Aanbieders die in meerdere gemeenten actief zijn, worden geconfronteerd met verschillende werkwijzen, informatieverzoeken en onderzoeksprocessen. Dit zorgt voor extra uitvoeringslasten en beperkt de uniformiteit en efficiëntie van het toezicht. De verschillen in de inrichting en uitvoering van het rechtmatigheidstoezicht kunnen er juist ook toe leiden dat malafide zorgaanbieders zich richten op gemeenten waar het toezicht minder ontwikkeld of minder intensief is.

Toekomstige situatie

Met de inrichting van de module Toezicht sociaal domein wordt het rechtmatigheidstoezicht op Wmo- en jeugdhulpvoorzieningen vanuit de ZIN-financiering (zorg in natura) voor de deelnemende gemeenten middels een delegatiebesluit regionaal ondergebracht bij de MGR SDCG onder het Dagelijks Bestuur. De MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland verzorgt namens de deelnemende gemeenten de uitvoering van het rechtmatigheidstoezicht binnen de kaders die door de gemeenten gezamenlijk zijn vastgesteld.
Daarbij wordt voorzien in een eenduidige governance, uniforme werkprocessen, een zorgvuldig ingerichte gegevensuitwisseling en heldere afspraken over privacy, informatiebeveiliging en verantwoording. Tevens wordt specialistische kennis en expertise gebundeld, waardoor de kwaliteit, continuïteit en slagkracht van het toezicht worden versterkt. De uitvoering vindt plaats op basis van

gezamenlijke prioriteiten en conform het regionaal Toezicht- en handhavingskader en het Algemeen controleplan.

De MGR SDCG wordt verantwoordelijk voor:
- De rechtmatige uitvoering van de gedelegeerde toezichtsbevoegdheden;
- De kwaliteit van onderzoeken;
- De aanwijzing en inzet van toezichthouders;
- De naleving van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) tijdens onderzoeken.

De deelnemende gemeenten blijven verantwoordelijk voor de handhaving:
- Terugvorderingen;
- Herziening of intrekking van beschikkingen;
- Opleggen van bestuursrechtelijke maatregelen;
- Bezwaar- en beroepsprocedures;
- Eventuele civielrechtelijke of strafrechtelijke vervolgstappen.

De privaatrechtelijke handhavingsinstrumenten die reeds zijn gemandateerd aan de module Inkoop SDCG van de MGR SDCG blijven ongewijzigd.

De uitvoering van de module vindt plaats op basis van de volgende formatie:
- 4,1 fte toezichthouders (indicatief schaal 10, definitieve vaststelling na HR-21-inschaling)
- 0,5 fte juridisch adviseur
- Ondersteuning vanuit management, ICT, communicatie, HR, privacy, informatiebeveiliging etc. vanuit bestaande formatie.

Argumentatie

De toenemende complexiteit van zorgfraude en onrechtmatig gebruik van zorgvoorzieningen vraagt om verdere professionalisering, bundeling van specialistische kennis en intensieve regionale samenwerking. Met de inrichting van de module Toezicht sociaal domein ontstaat een professionele en toekomstbestendige uitvoeringsorganisatie die slagvaardiger kan optreden bij signalen van onrechtmatigheid en zorgfraude. De regionale uitvoering versterkt de kwaliteit, uniformiteit en continuïteit van het rechtmatigheidstoezicht, vermindert de kwetsbaarheid van individuele gemeenten en maakt een efficiëntere inzet van specialistische capaciteit mogelijk.

Er worden regionale afspraken gemaakt over opdrachtgeverschap, prioritering, informatie-uitwisseling en rapportages. Daarnaast wordt de informatiepositie versterkt doordat signalen en onderzoeksbevindingen regionaal kunnen worden verbonden, waardoor gemeentegrensoverschrijdende patronen van zorgfraude eerder worden herkend.

De uniforme uitvoering draagt bovendien bij aan een gelijk speelveld voor zorgaanbieders, vermindert de administratieve lasten voor aanbieders die in meerdere gemeenten actief zijn en vergroot de preventieve werking van het toezicht. Hiermee blijven publieke middelen beschikbaar voor het doel waarvoor zij zijn bedoeld: het bieden van passende zorg en ondersteuning aan inwoners die daarop zijn aangewezen.

Voor inwoners betekent dit dat zorggelden beter worden beschermd tegen oneigenlijk gebruik en dat meer middelen beschikbaar blijven voor inwoners die daadwerkelijke ondersteuning nodig hebben. Tot slot draagt professioneler toezicht bij aan de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de zorg.

Consequenties voor de uitvoering

- Bundeling van specialistische kennis en capaciteit leidt tot een professionelere en minder kwetsbare uitvoering van het rechtmatigheidstoezicht.
- Uniforme werkwijzen en regionale samenwerking zorgen voor een consistente uitvoering en versterken de effectiviteit van signalering, toezicht en fraudebestrijding.
- De inrichting van de module vormt een solide basis voor eventuele toekomstige uitbreiding naar andere toezicht- en handhavingstaken.
- Met de toezichthouders die momenteel bij de deelnemende gemeenten werkzaam zijn, worden – voor zover van toepassing – gesprekken aangegaan of zij op basis van vrijwilligheid willen worden overgenomen en ondergebracht binnen de MGR SDCG. Hierbij wordt voor toezichthouders met een lopende arbeidsovereenkomst uitgegaan van opvolgend werkgeverschap;
- Gemeenten blijven verantwoordelijk voor het toezicht op pgb's en maatwerkovereenkomsten die buiten de regionale contractering vallen;
- Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de bestuursrechtelijke opvolging van onderzoeken, waaronder de inrichting en uitvoering van handhavingstrajecten, terugvorderingen, eventuele sancties en bezwaar- en beroepsprocedures;
- Gemeenten dienen voldoende capaciteit beschikbaar te houden voor de behandeling van onderzoeksrapportages, besluitvorming en handhaving.

Was-wordt: rechtmatigheidstoezicht Wmo en Jeugdwet

Onderwerp	Was (huidige situatie)	Wordt (toekomstige situatie)
Organisatorische inrichting	Elke gemeente voert het rechtmatigheidstoezicht Wmo/Jeugdwet afzonderlijk uit, met eigen inrichting, capaciteit en prioriteiten.	Het rechtmatigheidstoezicht wordt via een delegatiebesluit regionaal ondergebracht bij de MGR SDCG (module Toezicht sociaal domein).
Dekkingsgraad in de regio	4 gemeenten voeren toezicht uit (Arnhem, Overbetuwe, Renkum, Zevenaar), 3 gemeenten zitten in een opbouwfase of zijn beperkt operationeel (Lingewaard, Duiven, Westervoort). 4 gemeenten voeren geen toezicht uit (Wageningen, Doesburg, Rheden, Rozendaal),	Eén regionaal team voert het toezicht uit voor alle deelnemende gemeenten, waarmee de huidige verschillen in dekking worden opgeheven.
Werkwijze en uniformiteit	Verschillende werkwijzen, informatieverzoeken en	Eén uniforme werkwijze op basis van het regionaal Toezicht- en handhavingskader

Onderwerp	Was (huidige situatie)	Wordt (toekomstige situatie)
	onderzoeksprocessen per gemeente; geen uniforme uitvoering voor aanbieders. Geen goede vergelijking mogelijk tussen de toezichtsresultaten	en het Algemeen controleplan, voor alle deelnemende gemeenten gelijk.
Kennis, capaciteit en kwetsbaarheid	Specialistische kennis is versnipperd; gemeenten zijn afhankelijk van beperkte lokale capaciteit; kwetsbaar voor uitval en discontinuïteit.	Kennis en capaciteit worden gebundeld in één team (4,1 fte toezichthouders, 0,5 fte juridisch adviseur), wat kwaliteit, continuïteit en slagkracht vergroot.
Positie en werkgeverschap toezichthouders	Toezichthouders zijn in dienst van en treden op namens de individuele gemeente.	Toezichthouders zijn in dienst van de MGR SDCG en treden op namens alle deelnemende gemeenten. Overname van bestaand personeel op basis van vrijwilligheid, met opvolgend werkgeverschap bij lopende arbeidsovereenkomsten.
Verantwoordelijkheidsverdeling toezicht vs. handhaving	Gemeenten zijn zowel verantwoordelijk voor toezicht als voor handhaving; geen scheiding tussen beide.	MGR SDCG wordt verantwoordelijk voor de uitvoering van het toezicht (rechtmatige uitvoering, kwaliteit van onderzoeken, aanwijzing toezichthouders, naleving Awb). Gemeenten blijven verantwoordelijk voor handhaving: terugvorderingen, herziening/intrekking beschikkingen, bestuursrechtelijke maatregelen, bezwaar en beroep, eventuele civiel- of strafrechtelijke vervolgstappen.
Informatiepositie en signalering	Signalen en onderzoeksbevindingen blijven lokaal; gemeentegrensoverschrijdende fraudepatronen worden niet of laat herkend.	Signalen en onderzoeksbevindingen worden regionaal verbonden, waardoor patronen bij aanbieders die in meerdere gemeenten actief zijn eerder worden herkend.
Administratieve last voor zorgaanbieders	Aanbieders die in meerdere gemeenten actief zijn, hebben te maken met uiteenlopende werkwijzen, informatie- en onderzoeksprocessen.	Eén uniform optredend toezichtteam, met gelijke normen en verwachtingen voor aanbieders in de gehele regio; vermindert de administratieve lasten.
Financiering	Kosten van toezicht worden individueel per gemeente gedragen, waar toezicht al is ingericht.	Structurele lasten worden gezamenlijk gedragen conform de regionale verdeelsleutel.
Scope: pgb, maatwerk en overige toezichtvormen	Toezicht op PGB en maatwerkovereenkomsten, kwaliteitstoezicht Wmo (GGD GM),	Toezicht op PGB en maatwerk-overeenkomsten kunnen in 2027 worden ingezet door MGR SDCG.

Onderwerp	Was (huidige situatie)	Wordt (toekomstige situatie)
	toezicht Participatiewet en Bibob-integriteitstoetsing zijn elk afzonderlijk belegd en niet geïntegreerd.	Kwaliteitstoezicht, toezicht op Participatievoorzieningen en Bibob-integriteitstoetsingen blijven vooralsnog buiten scope en op de huidige wijze belegd, maar kunnen later worden toegevoegd voor een integraal toezicht.

Toelichting

De kern van de verandering is een verschuiving van lokaal, versnipperd toezicht naar één regionaal team, ondergebracht bij de MGR SDCG op basis van een delegatiebesluit door de colleges. De MGR SDCG wordt verantwoordelijk voor de uitvoering van het toezicht zelf; de bestuursrechtelijke handhaving (terugvordering, sancties, bezwaar en beroep) blijft nadrukkelijk bij de individuele gemeenten belegd. Deze knip is juridisch en organisatorisch bepalend voor de inrichting van de module.

De financiële haalbaarheid van de nieuwe situatie is afhankelijk van deelname door alle elf gemeenten; bij gedeeltelijke deelname vervalt het beoogde schaalvoordeel en is regionale uitvoering financieel niet langer doelmatig. Dit is een aandachtspunt voor de lokale besluitvorming die het AB de gemeenten vraagt te nemen.

Financiële consequenties

- De financiële haalbaarheid van de regionale uitvoering van het rechtmatigheidstoezicht is gebaseerd op deelname van alle bovengenoemde gemeenten aan de module. De kosten worden daarbij gezamenlijk gedragen, waardoor een doelmatige uitvoering mogelijk is.
- Indien één of meerdere gemeenten besluiten niet deel te nemen, neemt de financiële belasting voor de deelnemende gemeenten toe en komt de beoogde schaalvoordelen onder druk te staan. Regionale uitvoering is dan financieel niet langer doelmatig dan wel haalbaar.
- De structurele lasten voor het rechtmatigheidstoezicht vanaf 2027 bestaan uit personeelslasten voor de toezichthouders, overheadlasten voor onder andere het management, huisvesting en de benodigde administratie en uitvoeringslasten voor de aanschaf van specifieke software, De begroting bedraagt jaarlijks €598.000,-.
- Er kan worden besloten om ook het toezicht op PGB en maatwerkovereenkomsten toe te voegen aan de module Toezicht sociaal domein. Hiervoor wordt een bescheiden formatie (0,5 fte) uit het toezicht toegewezen aan signalen over PGB en maatwerkvoorzieningen.
- Conform de regionale verdeelsleutel komen de kosten per gemeente uit op:

Gemeente	Begroting 2027
Doesburg	€ 21.467
Duiven	€ 48.128
Lingewaard	€ 92.011
Overbetuwe	€ 94.444
Renkum	€ 60.763
Rheden	€ 84.481
Rozendaal	€ 3.543
Wageningen	€ 82.567

Westervoort	€ 29.339
Zevenaar	€ 81.458
TOTAAL	€ 598.200

Juridische consequenties

- Door middel van een delegatiebesluit dragen de colleges de bevoegdheid tot het aanwijzen en laten uitvoeren van het rechtmatigheidstoezicht over aan de MGR SDCG;
- Gemeenten blijven verantwoordelijk voor:
    - Terugvorderingen;
    - Herziening of intrekking van beschikkingen;
    - Opleggen van bestuursrechtelijke maatregelen;
    - Bezwaar- en beroepsprocedures;
    - Eventuele civielrechtelijke of strafrechtelijke vervolgstappen.

Communicatie

- Binnen het project is een communicatieplan opgesteld. De communicatie is erop gericht gemeenten, zorgaanbieders, ketenpartners en andere betrokken organisaties tijdig en eenduidig te informeren over de inrichting van de regionale uitvoering van het rechtmatigheidstoezicht.
- Tijdens de implementatie vindt afstemming plaats met de deelnemende gemeenten om te zorgen voor een uniforme communicatie richting zorgaanbieders en overige stakeholders.
- Na ingebruikname van de module wordt de communicatie structureel geborgd binnen de reguliere P&C-cyclus en de informatievoorziening aan de deelnemende gemeenten.